

Liceul Pedagogic “Carmen Sylva” Timișoara

Marian

Autor: Briana Vlad, clasa a IX-a B, coordonator: prof. Maria Chiș

Eseu pentru Concursul “ S. O. S. Viitorul planetei!”
din cadrul proiectului “Viitorul e în mâinile noastre. Păstrează Timișul curat!”
Sistem integrat de management al deșeurilor în județul Timiș
Proiect cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională
Timișoara, 2015

Acest eseu este inspirat de numele copilului cunoscut de echipa de proiect a Liceului Pedagogic "Carmen Sylva" din Timișoara, în anul 2005, la Deponeul de gunoi de la Parța. Doresc să înscriu acest eseu în continuitatea acelui proiect. Deponeul de la Parța a fost închis. Îi dedic acest proiect lui Marian, oriunde s-ar afla.

(Briana Vlad)

Motto: "Let's make it a green peace"

(protestul fondator al Organizației Green Peace 1971)

"Jurnal de bord, baza spațială Soris. 12 iunie 2050

Dronele au aterizat la bază. Misiunea, încheiată: Eșantioanele de ADN din zonele calamitate, teleportate. Pentru echipajul stației este declarată starea de urgență: Accesul în sistem primește codul „TERRA”. Alertă și consemn: costume albe, opace, reflectorizante, fonoabsorbante. Roboții, interconectați. Sateliții dirijează instalațiile de răcire planetară. Sateliții înlocuiesc stațiile care cedează. Sateliții se topesc ei înșiși și se preling ca frunzele galbene ale unui mesteacăn intergalactic. Desigur, o luptă. Desigur, contra cronometru. Începând de acum computerele vor fi programate să monitorizeze doar emisiile de gaze toxice. Închis într-o eprubetă, barometrul florii de tei indică deja o valoare cu mult peste limita admisă. Inginerii, astronomii, fizicienii, biologii, chimiștii sunt în mișcare browniană. De dimineață, dinspre constelația Cygnus li s-a părut că se aude un cântec sfâșietor. Unii spun chiar că au văzut cum, răstignită pe cer, Lebăda stelară își frângea aripile. Se poate că de mâine, astronavele cosmice spre planeta Kepler 452b să nu mai găsească nici măcar „steaua care a răsărit”.

Nici azi nu mi-am făcut curaj să deschid capitolul legat de întâmplările copilăriei mele și nici cel despre drama iubitei mele mame. Dar gândul la ea și la sfârșitul ei tragic îmi dă puterea să rezist. Să nu simt oboseala. Să nu renunț. Știu, pentru echipaj miza este uriașă. Dar pentru mine mult mai prețioase sunt amintirile, memoria celor care au fost. Memoria celei care a fost.”

Aceasta este prima pagină a jurnalului de bord pe care l-am descoperit după ce misiunea stației spațiale a eșuat. Pajiștea cu trifoi din fața casei mă invită parcă să-i scutur cu picioarele desculțe roua. Dar un gând care mi-a încolțit în minte este mai puternic. Deschid cu interes următoarea pagină a jurnalului comandantului Jack Jones, cel atât de mult încercat. În forfota existentă în laboratorul spațial Soris, comandantul stației, profesorul J.J. - cum îi spun cu simpatie membrii echipajului – are autoritatea specialistului în astrobiologie moleculară și genetică. Toți așteaptă momentul când el va lua legătura interspațială cu nava Space C531 Apollo pentru a pune la punct detaliile întâlnirii cu reprezentanții generației extraterestre inteligente Humanis2. Întorc așadar următoarea pagină a jurnalului:

“Nume de cod: ADN amplification

A sosit în sfârșit momentul **polymerase chain reaction**! După ani și ani în care poluarea a încătușat Pământul și l-a înscris pe făgașul propriului său sfârșit, de azi echipajul are o nouă misiune: să pună bazele unei bănci de gene pe baza eșantioaneleor de ADN recuperate. Să ne fi fost dat oare nouă, oamenilor, să fim specia care va distruge, dar și cea care va putea salva planeta? Va fi acesta un mare pas al științei sau numai o încercare disperată de a găsi răspunsul într-o mare de întrebări care ne depășesc puterea de înțelegere? Răspunsul, răspunsul...în ciuda eforturilor întregului echipaj, știu că nu îl voi putea descoperi decât de unul singur.

Echipamentul este pregătit: împreună cu asistentul George James, am selectat mostrele de ADN pentru experiment. Partenera mea, Katherine, specialist în inginerie genetică introduce codul noii misiuni.

Am început cu dreptul. Știu că urmărm un drum bătătorit și că astfel de experiențe sunt deja în rutina oricărui laborator de genetică. Pentru noi însă, miza nu este nici criminalistică, nici de stabilire a vreunei paternități. O bancă bine organizată cu materialul genetic salvat va fi de folos generațiilor viitoare. Emoția plutește în aer, iar nerăbdarea devine tot mai apăsătoare. Primul pas a fost clasică denaturare a macromoleculelor de ADN la temperaturi de 94°C. Curând, pe monitoare au început să se înșire splendide catene luminoase. A urmat procesul de hibridizare a primerilor pentru ca, mai apoi, prin răcire, aceștia să fie legați pe catene. Am continuat cu elongația, la temperatura de 72°C și în prezența Polimerazei ADN termostabile.

Replicarea artificială a moleculei de ADN era pe cale să se producă. După serii de câte 30 de cicluri am fost surprinși să constatăm că au fost create pentru fiecare eșantion, câte un milion de copii ale moleculelor de ADN.

Dintr-o dată s-a lăsat tăcerea. Tot ce am simțit în momentul următor a fost un val de adrenalină ce mi-a cuprins întreaga ființă, iar mai apoi, ropote de aplauze. Bucuria se vedea pe fețele noastre astfel că ne-am trezit îmbrățișându-ne, îmbătați de gustul victoriei. Și acesta era doar începutul!

Amplificarea ADN-ului ne va permite de acum să aflăm cu exactitate cauza apariției mutațiilor genetice și a multor boli. Puteam identifica motivele ascunse ale dispariției unor specii din zone foarte poluate de pe Pământ. Puteam chiar spera să construim organisme inteligente care să ajute la salvarea planetei!”

Entuziasmul echipajului stației este debordant. Simt cum mă contaminează. Am dat și eu o fugă până în grădină și am controlat culturile bio. Se prefigurează o recoltă bogată, fără nicio picătură de pesticide. Sunt tare mândru de această reușită. Oare, cei de pe stația spațială ce ar spune? Deschid cu nerăbdare următoarea pagină a jurnalului digital. Se prefigurează o nouă misiune.

“Nume de cod: *synthetic biology.*

Am meditat adesea la cuvintele lui Robert Carlson: *de ce să fie mai greu să produci unele organisme decât să produci o sticlă cu bere?* Chiar dacă la început să spui așa ceva mi se părea scandalos, după înrolarea pe stația spațială și după dispariția masivă a speciilor de pe pământ, conținutul cuvintelor lui Carlson a căpătat un alt înțeles. Metodele manipulării genetice de la începutul secolului XXI au fost studiate, preluate și îmbunătățite de la un an la altul. S-au descoperit noi și noi concepte până când tehnicile de inginerie genetică ale începuturilor au fost treptat date uitării și înlocuite cu unele mult mai complicate. S-a ajuns chiar la crearea unor organisme foarte complexe într-un timp relativ scurt. În laboratorul spațial deținem metoda și aparatura cu care să reconstituim fauna și flora distruse de factorii poluanți. Știu însă că, oricât de departe am fi ajuns cu crearea băncii de gene, noi am pierdut șansa de a multiplica ADN-ul speciilor dispărute.

După săptămâni ce treceau precum anii, profesor Katherine a inserat un ADN corectat încât a schimbat funcțiile “veteranei” E. coli. A reușit chiar performanța de a-i tripla capacitatea de a elimina în atmosferă oxigen.

Ideea ne-a pus cu siguranță mințile la încercare. Mda... mi-a surâs ideea! Tot ceea ce am reușit să fac în momentele următoare a fost să î strâng mâna, n-am putut scoate niciun cuvânt. Nu știu de ce sunt atât de restrictiv cu pornirile proprie-mi inimi!

Am izolat temporar mostra obținută după zile în șir de cercetări, într-un mediu care să îi conserve proprietățile. Am trimis câte o mostră și băncilor de gene galactice. Indiferent ce soartă ar avea laboratorul nostru spațial, o asemenea realizare sunt convins că va avea ceva de spus pentru viitorul planetei.”

Categoric, profesorul J.J a fost un vizionar! El a prefigurat nu numai soluții geniale, cărora le datorăm azi bucuria de a trăi pe acest pământ. După cum citesc, el a anticipat în fraze sfâșietoare chiar timpul unei evoluții nesigure a stației spațiale și pericolul unui colaps iminent. Acestei atitudini responsabile și prudente îi datorez și faptul că pot azi citi acest jurnal. Scanări ale acestuia au ajuns în mai multe servere spațiale. Așa am putut să îl accesez și eu. Citesc mai departe:

“Nume de cod: Hyperclonarea

Mă aflu într-o cafenea pe nava spațială restaurant *Cesium 523c*. În fața mea, un obiect din hârtie reciclabilă ușor îngălbenită. Hârtia asta îmi aduce aminte de ceva pe care nu îl pot defini. Simt cum furia cuvintelor se revărsă, că literele se destramă în mii și mii de liniuțe și bastonașe fără niciun sens. Sunt un elev în fața colii de examen. Ciudat să îmi revină în minte astfel de experiențe! Sunt zeci de ani de când nu am mai scris un cuvânt pe hârtie. Tulburarea aceasta m-a făcut ca mai bine de jumătate de oră să privesc în depărtări și să uit să-mi fixez pe mână plasturele cu cafea.

În depărtare, pe culoarul metalic, îi zăresc pe George împreună cu Katherine. Par fericiți ... El zâmbește. Stă rezemat de balustradă. Ea râde din tot sufletul... Mi-aș fi dorit să fiu și eu acum cu ei... cu ea... să mă bucur de prezența sa și să împărtășim fericirea acelor momente și a lucrurilor simple, dar care ne fac viața mai frumoasă... Otez. Se pare că mi s-au reactivat sentimentele de pământean. Emoții desconsiderate în această lume sterilizată a navei spațiale.

Mă adâncesc în scris. Computerul îmi înregistrează direct undele mintale și le prindează într-un terminal. Încerc să mă distrag de la exercițiile admirative chiar dacă un insistent joc de lumini se împletește în șuvițele blond-aurii. M-am retras în universul minții și al cuvintelor: un fel de evadare din realitate la finalul căreia nu va

fi decât iluzia că m-am regăsit. Am început să conturez schița următorului experiment: Hyperclonarea, o ultimă speranță. Experimentele noastre din anii trecuți au convers spre această ultimă încercare: clonarea unor specii și obținerea de himere. Am creat pe nava laborator *ZOO-Plant* molizi purtători ai genelor somonului din Atlantic, dar și pești ai căror solzi secretă rășină, reptile homeoterme și păsări ale căror ouă conțin *parmigiano regiano*. Dacă am reușit este pentru că mintea omului nu are granițe și poate înfăptui chiar și cele mai neobișnuite lucruri. Este adevărat, ne-am jucat nepermis de mult cu genele, dar am obținut creaturi care, sperăm noi, vor participa la reinstalarea biodiversității pe Terra. Dintre toate, proiectul *The GreenElephant*, în care gene prelevate de la plante au fost introduse în celulele epiteliale ale pachidermului, a fost de răsunet galactic. Am reușit să reducem cantitatea de dioxid de carbon din atmosfera terestră și, prin aceasta, să demontăm cauzalitatea efectului de seră, ceea ce nu e puțin lucru. După modelul străvechiului *Enviro-pig*, am creat-o pe *Enviomole*, supercârțița care poate reduce cantitatea de deșeuri polyuretanică chiar hrănindu-se cu ele. Totuși, în ciuda rezultatelor notabile, în laboratoarele noastre crește o lume tristă. De multe ori mi se pare că este, în oglindă, un peisaj sumbru, chiar sinistru, atât de cunoscut. Am scris doar atâtea rapoarte în legătură cu situația planetei Pământ. Nu așa voiam să arate lumea noastră re-creată! Cum vor trăi aceste creaturi instabile pe Pământ? Lăsate nesupravegheate, ele ar putea distruge și mai tare echilibrul naturii. Cât despre ideea de a fragmenta hibridii, de a recupera din ei organisme originare, o misiune ca asta ar fi și mai de nerealizat. Frankenstein, odată obținut, e greu să îl mai descompui, ca să revii la inocența fiecărei componente!“

Misiunile eșuează. *Revin cu admirație, dar și cu o tot mai mare compasiune, asupra lecturii jurnalului de bord. Pentru mine este tot mai clar că savanții din această minusculă capsulă a sacrificiului s-au autoexilat. Au crezut până în ultima clipă că ceața se va risipi și că intențiile lor generoase vor duce la proiectarea unei lumi mai bune. Au crezut cu adevărat că numai așa entitățile biologice mai pot fi salvate. Au privit de la distanță planeta și au sperat că o pot salva stând departe de ea. Și, cu toate că rezultatele nu se arătau la orizont, cu trecerea timpului, entuziasmul lor nu a scăzut. Este posibil ca experimentele să îi fi ținut nedormiți zile și nopți la rând. Mi-l imaginez pe J.J. cu ochii alipiți de monitor, cu spatele încordat ca un semn de întrebare, rămas doar o umbră proiectată pe pereții laboratorului cu himere. Și totuși, citind printre rânduri, nu pot să nu observ că, de la un timp, îndoiala a început să încolțească. Să îi încolțească. Consemnările din jurnal sunt tot mai scurte. Rândurile și spațiile libere nu pot fi decât semnul unei așteptări tensionate. În plus, inserțiile lirice care mi-au atras atenția în paginile de început sunt acum vizibil supuse unei cenzuri drastice. Să fi fost oare întâlnirea cu uriașii de pe Humanis 2 cea care i-a făcut să înțeleagă că merg pe un drum*

greșit? În fond, ce altceva au fost acele îndelung monitorizate experimente de multiplicare a materialului genetic? Nu cumva tot o continuare (desigur, cu alta miză) a erorilor făcute de laboratoarele subterane din California? Manipularea genelor s-a dovedit a nu fi nici ea decât o falsă rezolvare a problemelor pământenilor. Cisternele de insulină produse de E.coli nu au eradicat diabetul. Dimpotrivă. Abia începând cu existența lor, acul cântarului planetei a fost ireversibil dat peste cap, iar supraponderalii au început să creadă că foamea lor este o virtute. Cât despre organismele obținute în vitro și prin clonările spre care și-au îndreptat toată atenția, s-a văzut în scurt timp că acestea nu erau entități viabile, ci doar ființe singuraticе, neadaptabile, mai degrabă demne de milă. Scoase din eprubetele lor translucide și transferate în noile sate experimentale, acestea au eșuat ca într-un scenariu cinic și trist. Iar când au încercat să “repare” organismele obținute prin hibridizările interregnuri, s-au lovit de o nouă problemă care nu fusese luată în calcul. Întoarcerea la genomul original s-a dovedit imposibilă atâta timp cât în niciuna dintre bibliotecile spațiale nu s-au păstrat hărțile genomice ale speciilor. A fost o vreme când oamenii de știință au jubilat când pe pajiștile alpine au început să pască vacile de la care puteai să mulgi suc de portocale. S-a considerat o mare victorie când pe spinarea șoarecilor s-au putut “cultiva” pavilioane ale urechilor umane. Nimeni nu s-a gândit însă că aceste urechi nu vor mai folosi nimănui dacă Muzica astrelor va începe să sune fals.

Ziua în care căpitanul J.J s-a hotărât pentru prima dată să vorbească despre copilăria și despre mama lui a fost copleșitoare, după cum el însuși avea să noteze în jurnalul de bord al stației Soris:

“Azi m-am hotărât, după atâtea ezitări și după atâția ani trecuți, să mă îndrept spre locul numai de mine știut. Când m-am înrolat în stația spațială, pe Pământ răul cel mare se întâmplase deja. Satul meu, Parța, avea un trist renume. Pe atunci se vorbea despre o posibilă intrare a noastră în Uniunea Europeană, dar la trei pași puteai vedea drumul european tăind un peisaj jalnic. Unii spuneau și că mirosul era pestilențial. De toate acestea însă eu nu îmi dădeam seama atunci. Nu pentru că nu aș

fi avut simțurile destul de ascuțite, ci dintr-un cu totul alt motiv. Da, acum pot să spun: sunt un copil născut și crescut pe groapa de gunoi. Cei care i-au spus la început “groapă” nu s-au gândit probabil decât la un hău al condiției umane. Nu, nu era nicidecum o groapă, ci o ridicătură, o cocoasă a pământului vizibilă probabil din sateliți, un zid chinezesc al suferinței. Noi între noi îi spuneam însă cu mândrie “rampă”. Era casa noastră. Acum, denumirea asta mă amuză. Cine ar fi crezut că traiul în acel infern și tot ce avea să se întâmple va fi chiar o rampă, o rampă de lansare pentru unul ca mine. Câteodată stau să mă gândesc dacă nu cumva corpul meu este format din “super recycling cells”. Încă de la naștere am trăit ca o ființă târătoare detritivoră. Până la șapte ani, am fost învățat să deschid gura mare și să înghit gunoiul uman amorf și reconfortant. Vibram în fiecare zi de emoție când mașinile de gunoi se zăreau la orizont, venind dinspre oraș asemenea unor corăbii clătinându-se sub greutatea comorilor ascunse. Deșeul gras și mult așteptat, miresmele fermentative, gustul putrefacției au clădit pereții celulelor mele. Sunt convins că asta le-a făcut să se răzvrătească. Să se întoarcă împotriva lor însele. Să își calce în picioare memoria. Pentru că numai atunci când urci pe o rampă de gunoi, începi să cobori de fapt tot mai jos, tot mai adânc, în măruntaiele descompuse ale omenirii. Înveți să guști fericirea mică a viermelui scormonitor știind că ai privirea piezișă și măreață a vulturului hoitar.”

Citesc paginile cutremurătoare scrise de J.J. Vai, cât aș vrea să pot să îi vorbesc, să îi spun tot ce știu. Aș putea să îi declar că este un “recycling superhero” pentru că și-a refăcut întreaga existență. A “topit” o copilărie de neînchipuit și s-a metamorfozat într-un zburător spațial, într-un visător incurabil. Știu însă că nu voi mai putea niciodată să îl găsesc decât între filele jurnalului. J.J mai trăiește doar datorită acestui transcript spațial pe care continui să îl citesc cu inima bătându-mi tot mai tare. Întorc așadar următoarea filă, tastez next page:

“De mic am fost învățat să mânânc ardei iute. Era de altfel un password de intrare în această lume. Sunt convins că laptele mamei avea și el un gust arzător și că fiecare înghițitură te aprindea din cap până-n tălpi. Numai așa puteai să rezisti. Să fii mai tare decât fauna care colcăia de jur împrejur. Te ajuta să privești lumea oarecum cu superioritate, ca un Dumnezeu a toate iertător. De aceea probabil uneori mi se părea că filmul zilei se derula cu o viteză surprinzătoare. Credeam desigur că oamenii

gropii de gunoi nu puteau aparține decât celor două vârste extreme: copiii creșteau și deodată îi vedeai bătrâni.

În ziua aceea, mai mult ca altă dată, soarele s-a ridicat la marginea lumii, amenințător. Tribul hoitarilor bătrâni trebuia încă din zori acompaniat de privirile bulbucate și încețoșate ale celor mici. Căruțașii, cei care încarcă avuția rampei ca să o ducă seară de seară înapoi în oraș, și-au abandonat unul dintre caii deșelați, pe spinarea rampei. Ca și cum un supermarket ar fi dat gratis bunătăți, așa s-au repezit spre pradă femei și bărbați cu privirile tăioase ca lama unui cuțit. Doar iubita mea mamă lipsea din alaiul acela triumfător. Rămasă singură în casa noastră construită din rame de ferestre, din cartoane și peturi, mama avea acum altă grijă. O altă ființă se grăbea să vină pe lume, ademenită poate de promisiunea hranei de pe buza gropii de gunoi. Încă de seara am surprins-o pe mama cum nu își găsea locul.

“Nu își găsea locul”, ce straniu sună! Niciodată mama nu cred că și-a găsit locul! Oricum, nu acela era locul ei, cum nu ar trebuit să fie nici locul meu și al nici unei ființe umane!

Curând haita victorioasă a reușit să doboare prăbușitul animal. Zeci de mâini s-au întins amenințătoare și s-au încordat ca să mai prindă ceva din măruntaiele lui ofilite. Atunci cerul a fost sfâșiat de un urlet nemaiauzit. Apoi numai tăcerea și teama. Cât m-au mai lăsat să văd, am zărit alături de trupul fără suflare al mamei, pe jos, o mică mogâldeățâ târătoare: fratele meu. Totul s-a derulat apoi cu repeziciune. Mulți oameni străini. Altfel de oameni. Au dus-o pe mama. Au luat și micul omuleț. M-au luat și pe mine. De atunci totul s-a schimbat. Am mers la școală. Apoi la altă școală. Apoi la alta. Apoi *American dream*. Așa am ajuns să îmi doresc înrolarea. Știu că rampa este acum acoperită de iarbă ca un uriaș cimitir tăcut. Cine trece în drum spre Moravița nici nu bănuiește câtă tristețe zemuiește dedesubtul pământului, la doar câțiva pași distanță. Tuburile de dren au fost instalate conform tehnologiei de ecologizare. Cine s-ar fi gândit însă că prin aceste supape ar putea să se audă uneori un țipăt sfâșietor, povestea cutremurătoare a destinelor malformate. Povestea oamenilor de pe acum îngropata rampă de la Parța.”

*Aici se întrerupe jurnalul lui J.J. Să fi fost oare acesta și sfârșitul strădaniei echipajului? Sunt aproape sigur că au existat și alte documente. Mă chinuie o întrebare al cărei răspuns este aproape evident: Cine a fost de fapt **Jack Jones**?*

Știu doar că, printr-o stranie coincidență, sfârșitul epopeii deponeului de la Parța s-a datorat într-o oarecare măsură evenimentului scandalos al nașterii mele, întâmplat în urmă cu mai bine de 50 de ani. Am aflat foarte târziu despre existența fratelui meu pe care nu l-am cunoscut cu adevărat decât citind paginile jurnalului de bord. Mi s-a spus că mama îl striga Marian. De multe ori îmi imaginez că îl chem și eu cu acest nume. Mă întorc uneori într-un timp care nu s-a mai întâmplat și în care văd doi copii jucându-se într-o lume normală. Din presa vremii am mai aflat despre evoluția lui științifică spectaculoasă mai întâi la San Diego și mai târziu pe stația spațială Soris, după înrolare. Îmi amintesc apoi ziua când pe portalul de știri s-a relatat despre explozie. Desigur, toate detaliile anchetei au fost mult timp secretizate. Doar mostrele organismelor salvate au diseminat și au învăluit întreaga planetă într-o cupolă verde. Treptat zonele defrișate s-au reîmpădurit, aerul a devenit mai respirabil, viața pe Pământ a căpătat o altă dimensiune. Estimând pericolul unei supraîncălziri a navei, J.J. a riscat până în ultimul moment. Explozia a accelerat propulsarea organismelor benefice în atmosferă. A fost sacrificiul care ne-a salvat. Jack Jones a început această nouă eră, NOI O VOM CONTINUA. A sosit timpul să ne valorificăm trecutul, prezentul și viitorul, să ne trăim viața înconjurați de frumusețile naturii. Vom trăi sănătoși, vom respirând aerul curat al pădurilor. Dar amintirea lui Jack va rămâne ca un pansament asupra unei răni încă deschise... depinde de fiecare dintre noi cum își valorifică singurele bogății adevărate din această lume: frumusețea și mai ales pacea sufletească.

De azi ne-am hotărât să facem o schimbare...